Het Aruba van Betico Croes

Binnen de Koninkrijkswerkgroep zorgt de Arubaanse nationalist Betico Croes vaak voor het meeste vuurwerk. Is hij een volksmenner of een verantwoordelijk politicus?

Tijdens de laatste werkvergadering van de Koninkrijkswerkgroep, september j.l. in Den Haag, liep Betico Croes kwaad weg omdat volgens hem van Curaçaose zijde niets constructiefs meer was te verwachten.

Voor insiders is deze ,,enfant terrible''-stijl niets nieuws. Integendeel, voor hen is dit kenmerkend voor de politieke carrière van deze 41-jarige Arubaan. Nederlandse parlementariërs merkten dat al op de Koninkrijksconferentie die in 1972 in Paramaribo werd gehouden. Indertijd pleitte de leider van de pas opgerichte MEP (Movimiento Electoral die Pueblo) voor een Status Aparte: Aruba zou in het Koninkrijk een eigen positie krijgen naast Nederland, Suriname en de rest van de Antillen. Hij dreigde dat de liefde van het Arubaanse volk voor het Huis van Oranje wellicht in haat zou kunnen omslaan als hij geen gehoor zou krijgen. Toen hij nul op zijn rekest kreeg van de Nederlandse parlementariërs, liep hij kwaad weg van de conferentie.

De Koninkrijksconferenties aan het begin van dit decennium vloeiden voort uit de wens van Nederland om het statuut fundamenteel te wijzigen. Nederland wenste niet langer alle verplichtingen te dragen die het statuut met zich meebracht: garant staan voor een deugdelijk bestuur in de overzeese rijksdelen en het verlenen van militaire bijstand. De sociale onlusten in 1969 zowel op Curaçao als in Suriname deden Nederland definitief besluiten het onafhankelijkheidsproces op gang te zetten. In dit onafhankelijkheidsproces speelt Gilberto (Betico) François Croes voor vele tegenstanders een ongewenste hoofdrol.

Nationalist

Vaak genoeg wordt hij geportretteerd als onbesuisd, belachelijk, onrealistisch en met dictatoriale neigingen. Aan de andere kant staan zijn tegenstanders, voornamelijk Curaçaose en Nederlandse politici, die wel voor rede vatbaar zijn en veel geduld opbrengen. In dit beeld past dan ook dat het deze fervente Arubaanse nationalist is die de Antilliaanse eenheid in de weg staat, omdat hij het als zijn levenstaak is gaan beschouwen de Arubaanse onafhankelijkheid te realiseren. Hierop schijnen voor hem geen concessies mogelijk want telkens als het ,,heilig streven van zijn volk'' in gevaar dreigt te komen, radicaliseert hij. Het ontstaan van de MEP is een bewijs van deze inslag. In 1970 verliet hij met een aantal getrouwen de oude nationalistische partij AVP toen bleek dat sommige vertegenwoordigers bereid waren met haar aartsvijand, de PPA, samen te gaan in de centrale regering.

De PPA wordt gezien als een vreemdelingen-partij: zij zou haar stemmen vooral verwerven onder de niet-autochtonen die met de vestiging van de olie-raffinaderij naar Aruba kwamen. De bloei van de olie-industrie bracht met zich mee dat op een gegeven moment 28.000 van de 56.000 eilandbewoners niet op Aruba waren geboren. De PPA hield in de ogen van

Onze Wereld. - nr. 12 (december 1980)

nationalisten niet genoeg rekening met Arubaanse belangen toen zij ging meeregeren met de Curaçaose partijen. In 1971 werd de MEP opgericht.

De MEP bewees dat het Arubaans onafhankelijkheidsstreven, dat tijdens de politieke strubbelingen vóór de totstandkoming van het statuut haar hoogtepunt kende, niet was doodgebloed. Het werd nog steeds gekoesterd door een groot deel van het Arubaanse volk. De mededeling van Nederland in 1971 dat het Koninkrijk niet op basis van het Statuut kon worden voortgezet, maakte de zaak weer actueel. Behaalde de MEP bij de eilandsraadverkiezingen in 1971 slechts eenderde van de stemmen, in de navolgende Staten- en Eilandsraadverkiezingen in 1973–75–77–79 wist zij steeds ruim een tweederde meerderheid achter zich te scharen.

De opleving van het Arubaans nationalisme wordt echter zo nauw geïdentificeerd met de MEP-leider dat velen menen dat het onafhankelijkheidsstreven zou doodbloeden indien haar leider van het politiek toneel verdwijnt. Deze redenering leeft vooral bij zijn tegenstanders die het Arubaanse volk zien als een slachtoffer van een gevaarlijke volksmenner.

NICO NAEF

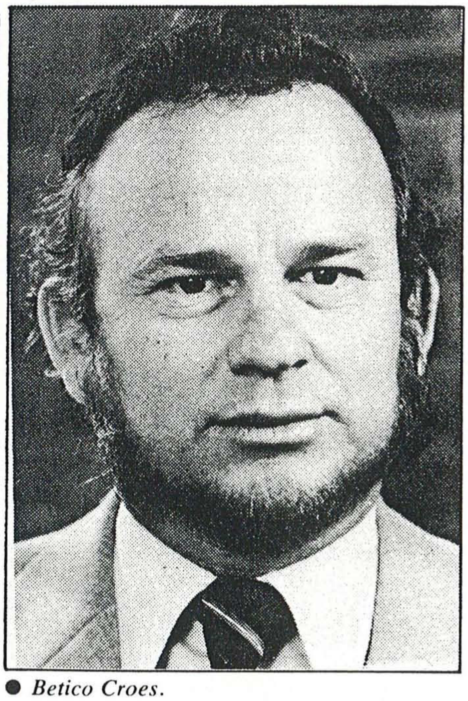

● *Betico Croes.*

Radicaal

Betico Croes heeft zijn persoonlijk stempel gedrukt op een onafhankelijkheidsproces. Zijn radicalisme is op cruciale momenten een beslissende factor geweest voor de wending die het Arubaans onafhankelijkheidsstreven heeft genomen. Een aantal voorvallen uit het Antilliaans politieke gebeuren illustreert dit duidelijk.

De MEP was bij haar oprichting een voorstander van een Antilliaans federatief stelsel waarin de souvereiniteit van Aruba voorwaarde zou zijn. In 1972 spraken de Curaçaose politieke partijen zich uit voor een federale republiek waarvan het staatshoofd en het parlement op basis van „één man één stem" zouden worden gekozen. Het feit dat Curaçao ruim 140.000 inwoners telt en Aruba ruim 60.000 maakte duidelijk wie de lakens zou uitdelen. De MEP gaf toen te kennen liever een aparte band met Nederland aan te gaan: een „Status Aparte." Nederland voelde niets voor zo'n band want het had liever dat de eilanden in federatief verband de onafhankelijkheid zouden ingaan. De MEP radicaliseerde verder en streefde naar de totale onafhankelijkheid. In 1975 werden de MEP-ministers uit het kabinet van Juancho Evertsz gezet.

Betico Croes ging geweldig tekeer en dreigde Aruba eenzijdig onafhankelijk te verklaren. De oude De Gaay Fortman, minister van Antilliaanse Zaken in het kabinet Den Uyl, moest zwaar geschut gebruiken om Betico koest te houden. Als de MEP zichzelf niet in toom hield zou de ontwikkelingshulpkraan dicht gaan. Na de Statenverkiezingen van 1977 werd Boy Rozendal van de Curaçaose Democratische Partij formateur. Betico Croes behaalde weer een grote meerderheid en schermde met het dreigement het Arubaanse volk in opstand te laten komen indien de MEP buiten de centrale regering zou worden gehouden. Rozendal verkoos toch de PPA als coalitie-genoot.

Toen barstte de bom: in augustus 1977 vond er een volksoploop plaats onder leiding van de MEP-leider. Het vliegveld werd gesloten om te voorkomen dat er troepen vanuit Curaçao worden overgevlogen. Dat gebeurde toch, maar het hele incident vond plaats zonder brandstichting of andere onregelmatigheden. Maar Betico noemde nu zelfs een datum voor de Arubaanse onafhankelijkheid: 1981. Den Haag ging door de knieën en installeerde de Koninkrijkswerkgroep. Aruba kreeg eindelijk gehoor en haar streven werd een Koninkrijkszaak.

De radicale stijl van de Arubaanse nationalist kent ook haar keerzijde. Eén van de aanbevelingen van de Koninkrijkswerkgroep in haar eindrapport is te besluiten tot het inlassen van een overgangsperiode op weg naar de eindsituatie. Alle delegaties concludeerden dat het in het belang van de eilanden is dat de overgang naar de eindsituatie geleidelijk en planmatig dient te verlopen. De druk was van de ketel. Het dreigement van Betico Croes om de Arubaanse onafhankelijkheid in 1981 te realiseren, maakte plaats voor bezinning nu de horizon opklaarde. Verleden jaar moest hij het volk gaan vertellen dat 1981 niet meer als de datum voor de Arubaanse onafhankelijkheid zou gelden.

Het zal geen gemakkelijk karwei zijn geweest want al van te voren stond vast dat zijn tegenstanders deze kans niet voorbij zouden laten gaan hem voor bluffer en volksverlakker uit te maken. Deze daad heeft hem echter in veler ogen meer gesierd dan kwaad gedaan. Betico Croes heeft hiermee aangetoond te streven naar een verantwoordelijk leiderschap en dat is in ieder geval niet alleen kijken naar de volgende verkiezing maar ook naar de volgende generatie.

Mario Croes